

سرفصل حقوق متهم - اتهام‌زنی مقامات قضایی به متهم، قبل از اثبات جرم

به کرات مشاهده می‌شود که وقتی شخصی دستگیر می‌شود و اتهام این شخص در ارتباط با مسائل سیاسی، امنیتی یا عقیدتی است، مقامات قضائی در مرحله تحقیقات مقدماتی و قبل از صدور حکم قطعی، اقدام به اتهام‌زنی به شخص دستگیر شده می‌کنند و حتی بعضاً اظهارات آن‌ها در صداوسیما و رسانه‌های رسمی هم پخش می‌شود. این مساله ممکن است نتیجه نامناسبی برای شخص دستگیر شده داشته باشد، زیرا زمانی که یک مقام ارشد قضایی اتهام خاصی را به شخصی نسبت می‌دهد، خواسته یا ناخواسته به مراجع رسیدگی‌کننده فشار وارد می‌شود تا با پیش‌داوری وارد رسیدگی شود. البته باید توجه کرد صرف اعلام دستگیری فرد بدون ارائه جزئیات منع قانونی ندارد. کسانی که با چنین امری مواجه می‌شوند، می‌توانند با رعایت ضوابطی از هر شخصی که اقدام به اتهام‌زنی کرده است، شکایت کنند.

نکات زیر باید مورد توجه قرار گیرد:

۱. بر اساس ماده ۹۱ و ۹۶ قانون آیین دادرسی کیفری، تحقیقات مقدماتی باید به صورت محرمانه انجام شود. کلیه اشخاصی که در جریان تحقیقات مقدماتی حضور دارند، موظف به حفظ اسرار پرونده هستند. در این راستا انتشار تصویر و سایر مشخصات مربوط به هویت متهم در کلیه مراحل تحقیقات مقدماتی توسط رسانه‌ها و مراجع انتظامی و قضایی ممنوع است مگر در مواردی که به تشخیص مسئولان قضائی برای تعیین هویت لازم باشد.

۲. عدم رعایت مواد فوق می‌تواند جرم افشای اسرار را در بر داشته باشد. بر اساس ماده ۶۴۸ قانون مجازات اسلامی بخش تعزیرات، مجازات افشای اسرار حرفه‌ای، حبس یا جزای نقدی است. علاوه بر جرم بودن اتهام‌زنی و افشای اسرار پرونده، این امر تخلف محسوب می‌شود.

۳. برای شکایت کیفری ابتدا باید مرجع یا شخصی که اقدام به اتهام‌زنی کرده است مشخص شود و باید توجه شود اتهام‌زنی در مرحله مقدماتی صورت گرفته باشد. دقت شود افشای اسرار پرونده یا اتهام‌زنی باید ثابت شود، به همین دلیل لازم است فیلم یا صوت یا نوشته مقامی که اقدام به این کار کرده ضبط شده و ضمیمه شکواییه شود. شکواییه علیه شخص افشاگر تنظیم شده و از طریق دفاتر خدمات قضائی الکترونیکی ثبت شود. توجه شود چون این جرم از جمله جرایم دارای جنبه عمومی نیست، بنابراین خانواده قربانی نمی‌توانند اقدامی کنند و لازم است خود شخص یا وکیلش اقدام به شکایت کند.

۴. اگر اتهام زن یا افشاگر مقام قضائی باشد، امکان گزارش به دادرسی انتظامی قضات هم وجود دارد. عدم رعایت قوانین از طرف مقامات قضائی تخلف محسوب می‌شود. به همین دلیل قربانی یا وکیل وی می‌تواند مساله را به دادرسی انتظامی قضات نیز ارجاع دهد.

راهنمایی حقوقی شهروندان، متهمان و محکومان در نظام قضایی ایران
بنیاد عبدالرحمن برومند برای حقوق بشر در ایران

در این راستا باید توجه شود پخش اعترافات تلویزیونی هم افشای اسرار پرونده است. البته اگر بعد از ارسال پرونده به دادگاه باشد و شخص متهم نیز رضایت داشته باشد، پخش اعترافات مانعی ندارد، اما در مرحله تحقیقات مقدماتی حتی با رضایت متهم نیز امکان پخش اعترافات وی چه اجباری و چه بدون اجبار، ممنوع بوده و مشمول مقررات فوق است.

**Abdorrahman
Boroumand Center**

**For Human
Rights
In Iran**